

Barne- og familiedepartementet - BFD

Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Vår referanse: 21/01993-3
Arkivkode: D40
Saksbehandler: Anne Mette Dørum
Deres referanse: 22/1469
Dato: 04.10.2022

Høringssvar - Endringer gravplassloven om digital gravferdsmelding mv.

Vi viser til Barne- og familiedepartementets høring datert 23. juni 2022 med forslag til endringer i gravplassloven og gravplassforskriften. Del 1 av høringsnotatet (punkt 2 til 8) har sammenheng med digital gravferdsmelding, mens del 2 (punkt 9 til 12) inneholder andre regelendringer.

Innledning

KS er positiv til at det legges opp til større grad av digitalisering og sammenhengende digitale tjenester med innbygger i sentrum også for gravferd og arv. Vi er kjent med at gravferdsetaten i noen av kommunene leverer høringssvar, derfor går vi ikke inn i de gravferdsfaglige spørsmålene. I dette høringssvaret fokuserer vi på digitaliseringsaspektet ved lovforslaget.

Om selve høringsnotatet er det å bemerke at det er vanskelig å få en god oversikt over hva som blir innholdet i den nye gravplassloven, ettersom det mangler en samlet oversikt av lovforslaget. Vi savner også en oppstilling av departementets spesialmotiv (spesielle merknader) til lovforslaget. Vi vil anbefale å sette opp både et samlet lovforslag og spesialmotiv, det gjør det enklere å forstå og etterleve loven.

I tillegg vil vi anbefale departementet å gjennomgå lovforslaget for å se om noen av begrepene bør endres, slik at de blir i tråd med alminnelig språkbruk og språkforståelse – og at «Klart språk» vektlegges i ferdigstilling av lovforslaget. Et eksempel her er begrepet «fester». KS mener at det er viktig å gjøre gravplasslovgivningen forståelig for innbyggerne, særlig når overgang til digital gravferdsmelding gjør at innbygger i større grad skal betjene seg selv. Graden av selvstendighet for etterlatte, som en digital gravferdsmelding muliggjør, forutsetter lett tilgjengelig språk.

Merknader til Del I kapittel 1 til 8 – Digital gravferdsmelding

Innledning

KS er svært positivt innstilt til at det legges ned en stor innsats for å digitalisere dialogen mellom ansvarlig for gravferd og gravplassmyndighetene. Likevel er det noen sentrale spørsmål til del I som vi ikke finner svar på i høringsnotatet. Nedenfor vil vi avgrense oss til å komme med merknader til de punktene som framstår som uklare.

Til punkt 2.1. Digital gravferdsmelding

Slik høringsnotatet er formulert, ser det for oss ut til at digital gravferdsmelding ikke er utviklet ennå, men skal utvikles, som et fagsystem med et dialogbasert brukergrensesnitt. For at løsningen skal ivareta

kommunenes behov, er det påkrevet at kommunene har en sentral rolle i utviklingsarbeidet. Dette er også slått fast i digitaliseringsrundskrivet kapittel 2 Samordning med kommunesektoren.¹

I høringsnotatet står det:

«Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark (SFVT) har fått ansvar i utviklings- og driftsfasen og er såkalla tenesteeigar. Utviklinga skjer i samarbeid med Digitaliseringsdirektoratet. Statsforvaltaren i Vestfold og Telemark vil òg vere behandlingsansvarleg etter personvernforordninga for behandlinga av personopplysningar i den digitale løysinga.»

Dette avsnittet er satt opp uten nærmere begrunnelse, og kan forstås slik at man tenker å gjennomføre dette uten å ivareta føringene i Digitaliseringsrundskrivet og i den felles Digitaliseringsstrategien som Regjeringen har stilt seg bak sammen med KS. KS etterlyser en tydeliggjøring hva som er kommunal sektors ansvar, rolle og behov her. Ettersom kommunene vil være en sentral aktør knyttet til bruk av digital gravferdsmelding, mener vi at kommunene må ha en sentral rolle i utviklingsfasen slik at kommunenes behov ivaretas, og at innbyggers digitale dialog med kommunene blir best mulig.

Slik vi ser det, vil kommunene ha et arkivansvar for digital gravferdsmelding så fremt det ikke inngås avtale om noe annet med tjenesteeier, jf forslag til ny arkivlov § 5. KS mener også at det er grunn til å tro at kommunene vil ha et behandlingsansvar etter personvernforordningen (PVF) for de opplysningene kommunen bruker eller lagrer hos seg. Vår vurdering er at det sannsynligvis vil være et felles behandlingsansvar mellom tjenesteeier og kommunene etter PVF artikkel 26 og et ansvar for behandling for arkivformål i allmennhetens interesse etter PVF artikkel 89. KS ber om at departementet utreder hvordan roller og ansvar vil fordeles mellom tjenesteeier og kommunene, knyttet til kommunenes etterlevelse av arkivloven, offentlighetsloven, forvaltningsloven og personvernforordningen.

Til punkt 3.3. Opplysninger frå digital gravferdsmelding til statistikkformål

Dette punktet har et uklart innhold. Det kan se ut som om departementet mener at statsforvalteren kan sammenstille data fra digital gravferdsmelding for statistikkformål for sine egne behov og som rapportering til departementet. Videre skriver departementet at «Det er opp til Statistisk sentralbyrå (SSB) om data kan publiserast som offentlig statistikk».

KS vil påpeke at kommunene har behov for disse statistikkene, det være seg at de kommer fra statsforvalteren, departementet eller SSB. Kommunene har også behov for å kunne ta ut egne statistikker. Vi viser til rapporten «Forslag til forskning på bruk av store og økende datamengder i storbykommunene»² fra Agenda Kaupang, der det påpekes at potensialet i kommunenes bruk av egne og andres data for forsknings- og analyseformål er stort. Kommunene sitter på store mengder data som i liten grad utnyttes i dag, og samtidig oppleves manglende tilgang til eksterne data som en utfordring. Dette gjelder for eksempel tilgang til data fra SSB, der tilgangen kan være både vanskelig og kostbar.

KS ber departementet komme med en tilføyelse i gravplassloven som sikrer at kommunene kan lagre egne data til sitt statistikkformål og at de også får tilgang til statistikk fra SSB, statsforvalteren og andre relevante kilder. KS mener at det er ikke godt nok å overlate til SSB å vurdere om det kan publiseres offentlig statistikk fra digital gravferdsmelding.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/digitaliseringsrundskrivet/id2895185/>

² [Rapport-Forslag-til-forskning-pa-bruk-av-store-og-okende-datamengder-i-storbykommunene-171221-Agenda-Kaupang.pdf \(agendakaupang.no\)](#)

Til punkt 3.5. Personvernkonsekvensar av forslaga

Departementet innleder i første avsnitt med å si at «Departementet vurderer at personvernkonsekvensane av forslaga i utgangspunktet vil vere moderate, sidan opplysningar om den avlidne som utgangspunkt ikkje vil verre å rekne som personopplysningar.» KS mener at dette er å ta for lett på nødvendigheten av risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS), og personvernkonsekvensutredning (DPIA). Personvernregelverket gjelder ikke for opplysninger om avdøde personer, med mindre opplysningene sier noe om nålevende personer. Helselovgivningens personvernregler gjelder derimot for avdødes helseopplysninger.

Slik vi forstår innholdet i digital gravferdsmelding, vil den kunne inneholde både opplysninger om avdødes helsetilstand og opplysninger som sier noe om nålevende personer. Departementet skriver at

«Utvikling av nye tenester og funksjonalitetar vil vidare kunne medføre at det er nødvendig å behandle andre og fleire personopplysningar, og at opplysningane blir behandla av andre aktørar. Ein kan ikkje sjå bort frå at opplysningane som blir brukte i digital gravferdsmelding, vil utgjere personopplysningar om levande personar. Vurderinga av personvernkonsekvensar og kva tiltak som må setjast i verk for å bøte på eventuelle personvernulempar, må gjerast konkret ved utforminga av den digitale tenesta».

KS ber om at departementet allerede nå tar utgangspunkt i at den kommende digitale gravferdsmeldinga vil inneholde både opplysninger om avdødes helsetilstand og opplysninger som sier noe om nålevende personer. På dette grunnlaget mener KS at departementet bør sørge for at det allerede nå starter et arbeid med generisk ROS og DPIA, der kommunene deltar i arbeidet. Generiske ROS og DPIA vil være et godt utgangspunkt når kommunene skal ta i bruk digital gravferdsmelding, og skal utarbeide egne ROS og DPIA for bruken av systemet.

Til punkt 4.4. Økonomiske og administrative konsekvensar

Departementet skriver i høringsnotatet: «Den nye føresegna vil truleg ha svært avgrensa økonomiske og administrative konsekvensar. Eit manglande behandlingsgrunnlag kunne skape tvil og tvistar som krev omfattande ressursbruk.»

KS viser til merknaden over om at departementet bør tydeliggjøre hva som er kommunal sektors ansvar, rolle og behov for etterlevelse av forvaltningslovgivningen (arkivloven, offentlighetsloven, forvaltningsloven og personopplysningsloven). Departementet bør sørge for at gravplassloven utformes på en slik måte at alle aktører har nødvendig behandlingsgrunnlag gjennom enten gravplassloven eller andre lover. På denne måten tas risikoen ned for «omfattande ressursbruk» knyttet til «tvil og tvistar».

Til punkt 7. Definisjon av kven som er «sambuar» etter gravplassloven

Departementet spør om høringsinstansenes syn på definisjonen på «sambuar», som nytt ledd i gravplassloven § 9 basert på arvelova § 2 tredje ledd og tvangsfullbyrdingslova § 7-13 tredje ledd.

KS mener at forslaget til definisjonen som er satt opp, er en helt ny variant av en lovforankret definisjon av samboer, og KS har ikke tidligere sett en tilsvarende definisjon. Kommunal sektor er underlagt svært mange lover, med ulike definisjoner av samboer. Når departementet nå foreslår enda en ny definisjon, øker mengden ulike definisjoner av samboer som kommunene må kjenne til, holde styr på og forholde seg til. Arveloven og tvangsfullbyrdsloven er ikke av de mest sentrale lovene som regulerer kommunal tjenesteyting.

KS mener at det er lite hensiktsmessig at gravferdsloven oppstiller en definisjon som bryter med de mest sentrale lovene for kommunal tjenesteyting. KS mener også at mye taler for å vente med å regulere definisjonen av samboer i gravplassloven, dette blant annet på grunn av stortingsvedtaket knyttet til å utrede en samboerlov som det vises til i høringsnotatet. Selv om departementet skriver at «Det er uvisst

om dette arbeidet får innverknad på sambuardefinisjonar i ulike lover» vil KS anbefale å avvende dette arbeidet.

KS anbefaler at departementet benytter arbeidet med digital gravferdsmelding til å utarbeide veiledningsmateriell om momenter som etterlatte kan legge til grunn når de skal vurdere samboerbegrepet opp mot gravplassloven § 9 annet ledd. I dette veiledningsperspektivet støtter vi forslaget om at felles barn bør føre til at lengde på samboerskapet ikke har noe å si.

Merknader til Del 2: Andre regelendringar – kapittel 9-12

KS støtter departementets endringsforslag i del 2.

Med hilsen

Kristin Weidemann Wieland
Områdedirektør forskning, innovasjon og digitalisering

Asbjørn Finstad
Avdelingsdirektør strategisk IKT og digitalisering